

# GEOGRAFIE OBYVATELSTVA A OSÍDLENÍ 2

Jaro 2019

Petr HLISNIKOVSKÝ

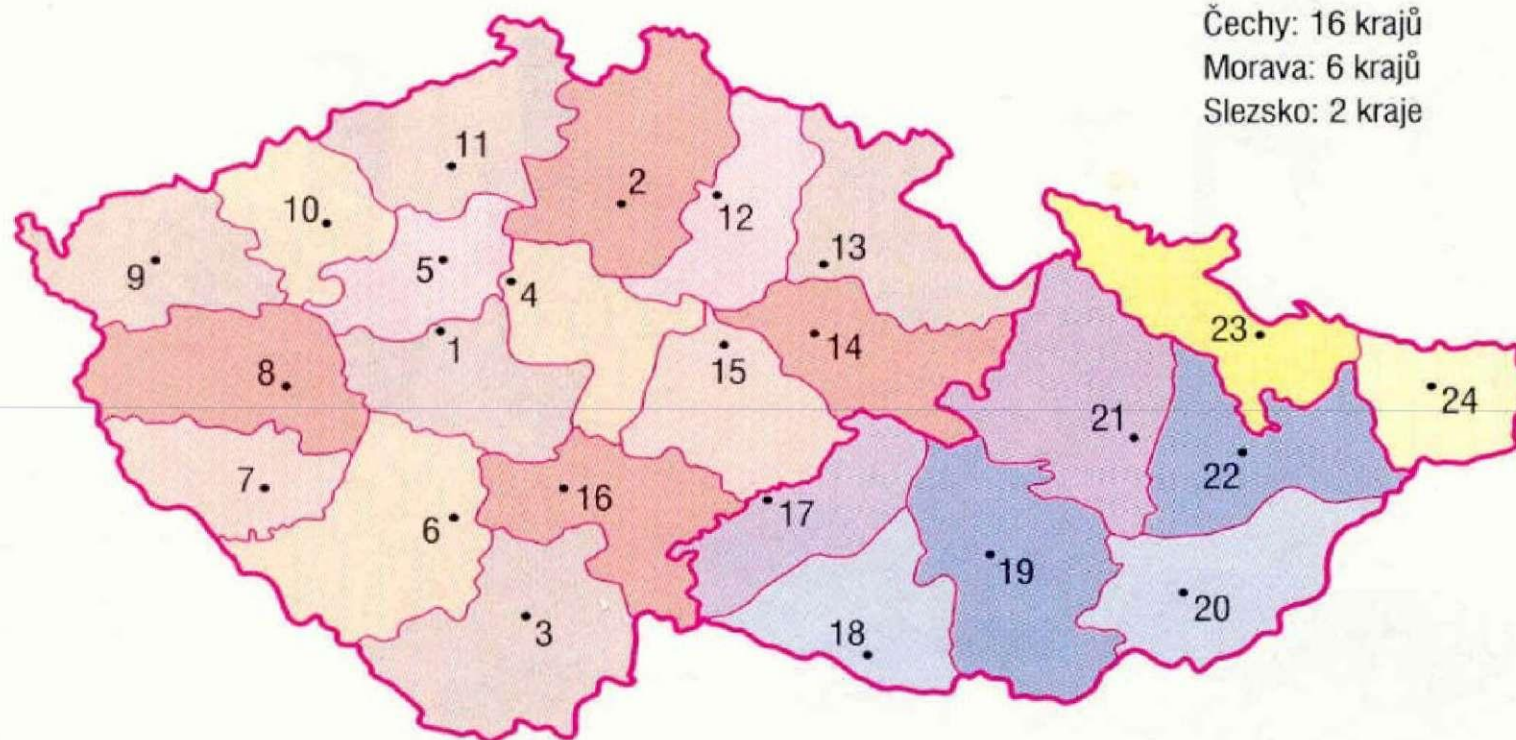


# Vývoj správního členění od r. 1848

- Po revoluci v roce 1848 – utužení státní správy (absolutismus)
- Došlo ke zrušení poddanství, rozvoj moderní společnosti, hospodářský rozvoj -> potřeba územně-správní a soudní reformy
- Územně-správní reforma nutná pro efektivní výběr daní
  
- Reforma 1850
- Reforma 1855

**Obr. č. 1: ÚZEMNĚSPRÁVNÍ ČLENĚNÍ PŘED ROKEM 1850**

Čechy: 16 krajů  
Morava: 6 krajů  
Slezsko: 2 kraje

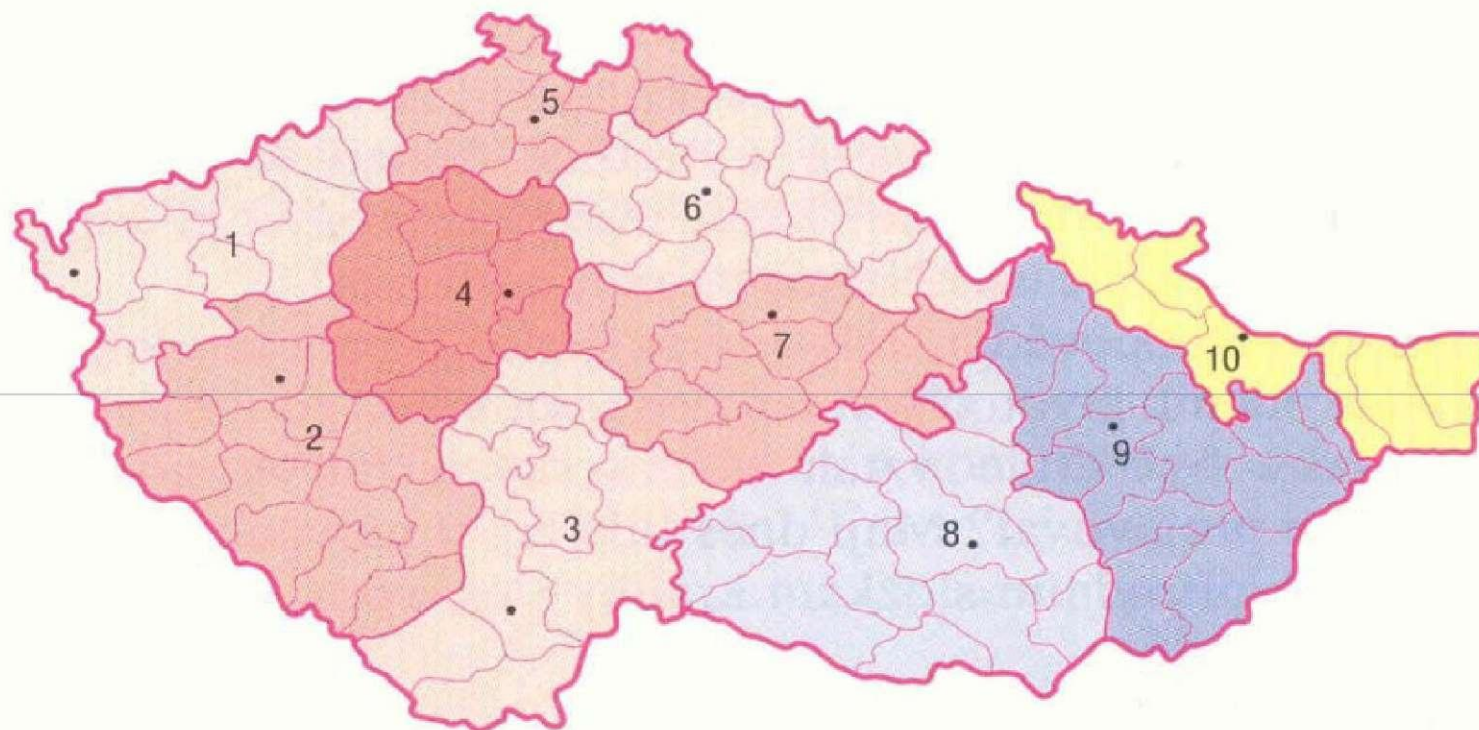


- |                       |                |                    |                      |
|-----------------------|----------------|--------------------|----------------------|
| 1. BEROUN             | 7. KLATOVY     | 13. HRADEC KRÁLOVÉ | 19. BRNO             |
| 2. MLADÁ BOLESLAV     | 8. PLZEŇ       | 14. CHRUDIM        | 20. UHERSKÉ HRADIŠTĚ |
| 3. ČESKÉ BUDĚJOVICE   | 9. LOKET       | 15. ČÁSLAV         | 21. OLOMOUC          |
| 4. PRAHA              | 10. ŽATEC      | 16. TÁBOR          | 22. HRANICE          |
| 5. SLANÝ              | 11. LITOMĚŘICE | 17. JIHLAVA        | 23. OPAVA            |
| 6. PÍSEK (PRÁCHEŇSKO) | 12. JIČÍN      | 18. ZNOJMO         | 24. TĚŠÍN            |

# Reforma 1850

- Císařské nařízení z roku 26.6.1849 (v platnost vstoupil od roku 1850)
- Základní článek státní správy – **POLITICKÉ OKRESY**
- Vyšší jednotky – kraje, země
- V každém politickém okrese – **OKRESNÍ HEJTMANSTVÍ**
- Základní článek samosprávy – **OBCE**
- Obce seskupeny do tzv. **BERNÍCH OKRESŮ – SOUDNÍ OKRESY**

**Obr. č. 2: ÚZEMNĚSPRÁVNÍ ČLENĚNÍ 1850–1855**



3 země:

Čechy: 7 krajů, 79 politických okresů

Morava: 2 kraje, 25 pol. okresů

Slezsko: 1 kraj, 7 pol. okresů

1. CHEBSKÝ

2. PLZEŇSKÝ

3. BUDĚJOVICKÝ

4. PRAŽSKÝ

5. ČESKOLIPSKÝ

6. JIČÍNSKÝ

7. PARDUBICKÝ

8. BRNĚNSKÝ

9. OLOMOUCKÝ

10. SLEZSKO

# Reforma 1855

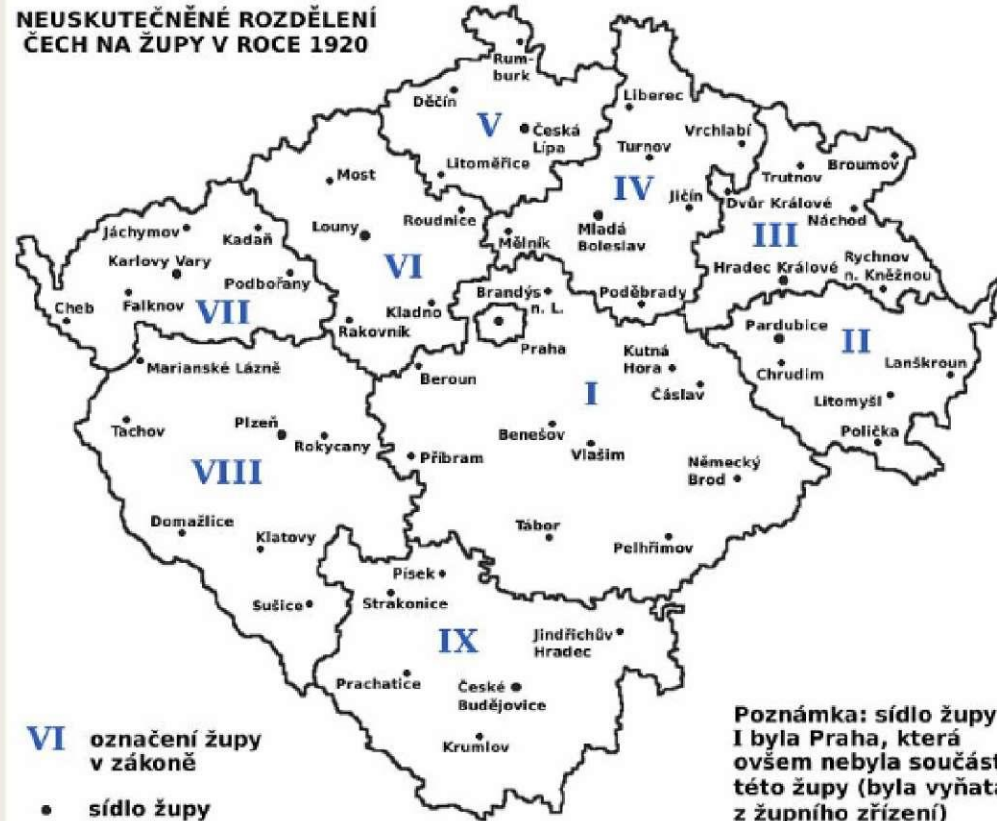
- Politická i soudní moc propojeny – každý soudní okres se stává i okresem politickým
- Kraje postupně rušeny do roku 1868
- 1868 – opět rozdělení politické a soudní moci
  - *Zpět zřízená okresní hejtmanství a to až do roku 1949*



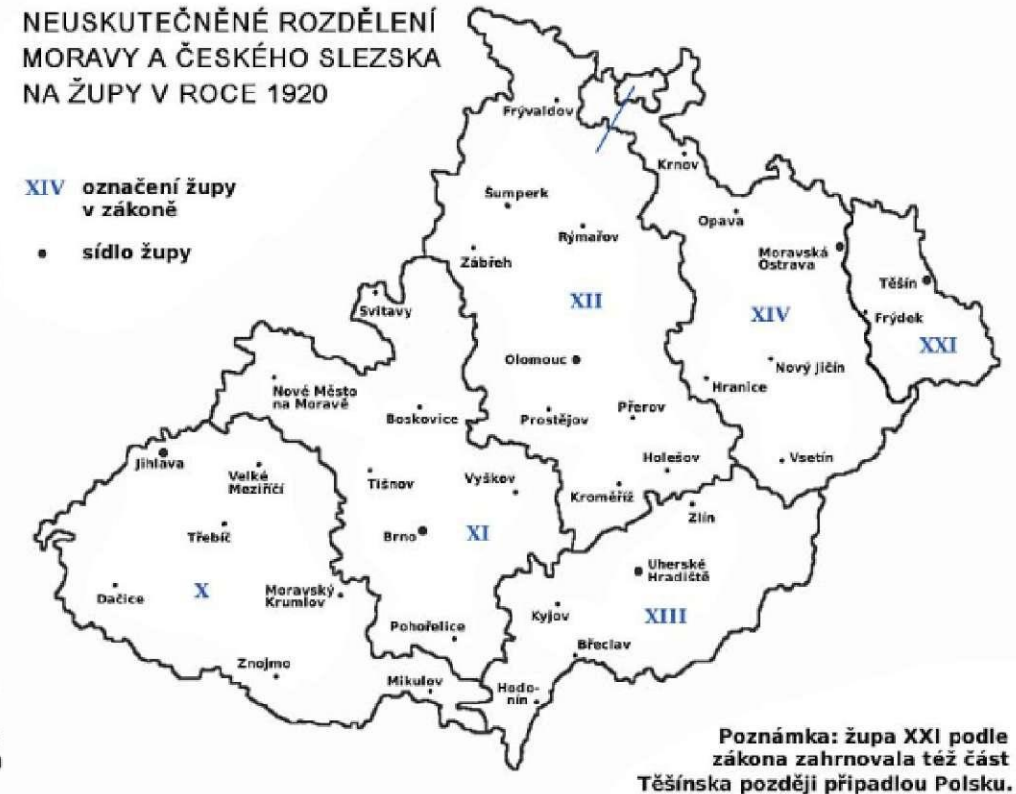
# Po roce 1918

- 1921–1928: pokus o zřízení tzv. žup
  - Realizován pouze na Slovensku a v Podkarpatské Rusi

NEUSKUTEČNĚNÉ ROZDĚLENÍ  
ČECH NA ŽUPY V ROCE 1920



NEUSKUTEČNĚNÉ ROZDĚLENÍ  
MORAVY A ČESKÉHO SLEZSKA  
NA ŽUPY V ROCE 1920



# Po roce 1918 (v době německé okupace)

- Zřízeny správní celky „OBERLANDRÁTŮ“
- Podléhaly přímo říšské nadvládě a zahrnovaly několik politických okresů

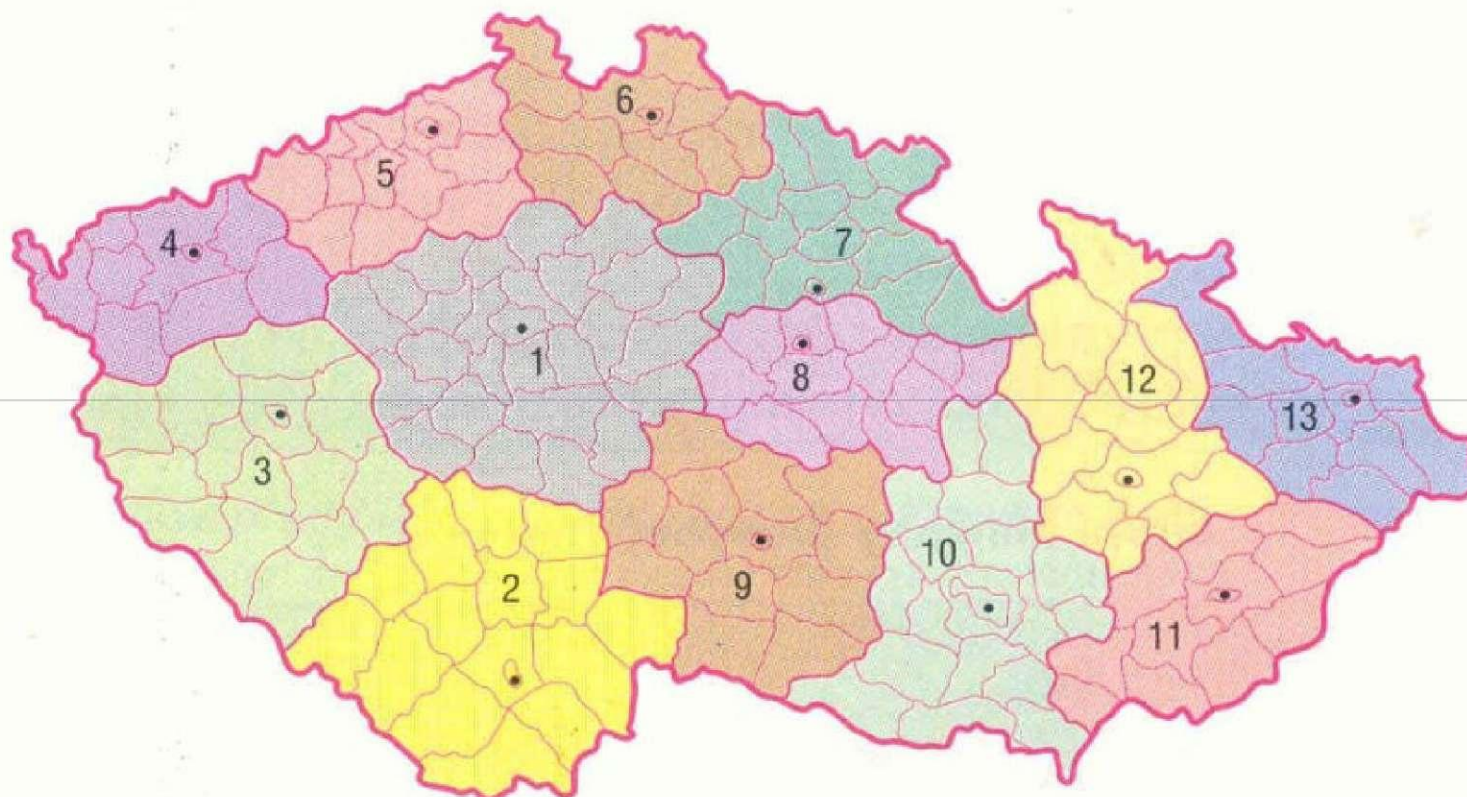




# Správní reforma po roce 1948

- 1. ledna 1949 nově vytvořeny kraje
- Na dnešním území ČR vzniklo 13 krajů (+ hlavní město Praha s postavením kraje)
- 187 okresů (mnoho okresů vzniklo a zaniklo)
- Geograficky „citlivá“ reforma

Obr. č. 4: ÚZEMNĚSPRÁVNÍ ČLENĚNÍ MEZI ROKY 1949–1960



13 krajů, 187 okresů

1. PRAŽSKÝ

2. ČESKOBUDĚJOVICKÝ

3. PLZEŇSKÝ

4. KARLOVARSKÝ

5. ÚSTECKÝ

6. LIBERECKÝ

7. HRADECKÝ

8. PARDUBICKÝ

9. JIHLAVSKÝ

10. BRNĚNSKÝ

11. ZLÍNSKÝ

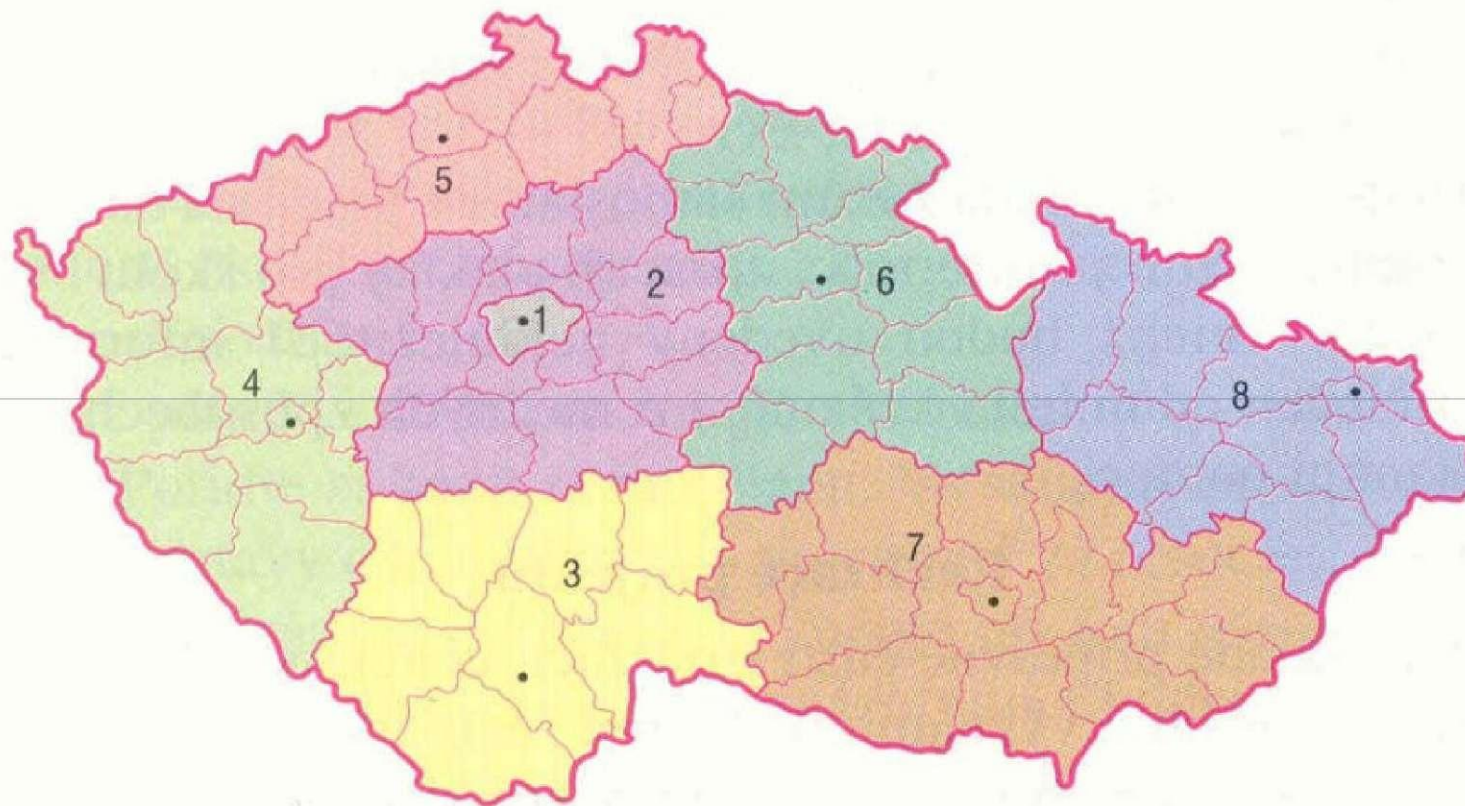
12. OLOMOUCKÝ

13. OSTRAVSKÝ

# Správní reforma v roce 1960

- Dosavadní počet okresů (187) snížen na 75
- Dosavadní počet krajů (13) snížen na 7
- Praha brána jako 8. kraj a 76. okres
- Geograficky „necitlivá“ reforma

**Obr. č. 5: ÚZEMNĚSPRÁVNÍ ČLENĚNÍ 1960–1990**



8 krajů, 75 okresů

1. HLAVNÍ MĚSTO PRAHA  
2. STŘEDOČESKÝ  
3. JIHOČESKÝ  
4. ZÁPADOČESKÝ

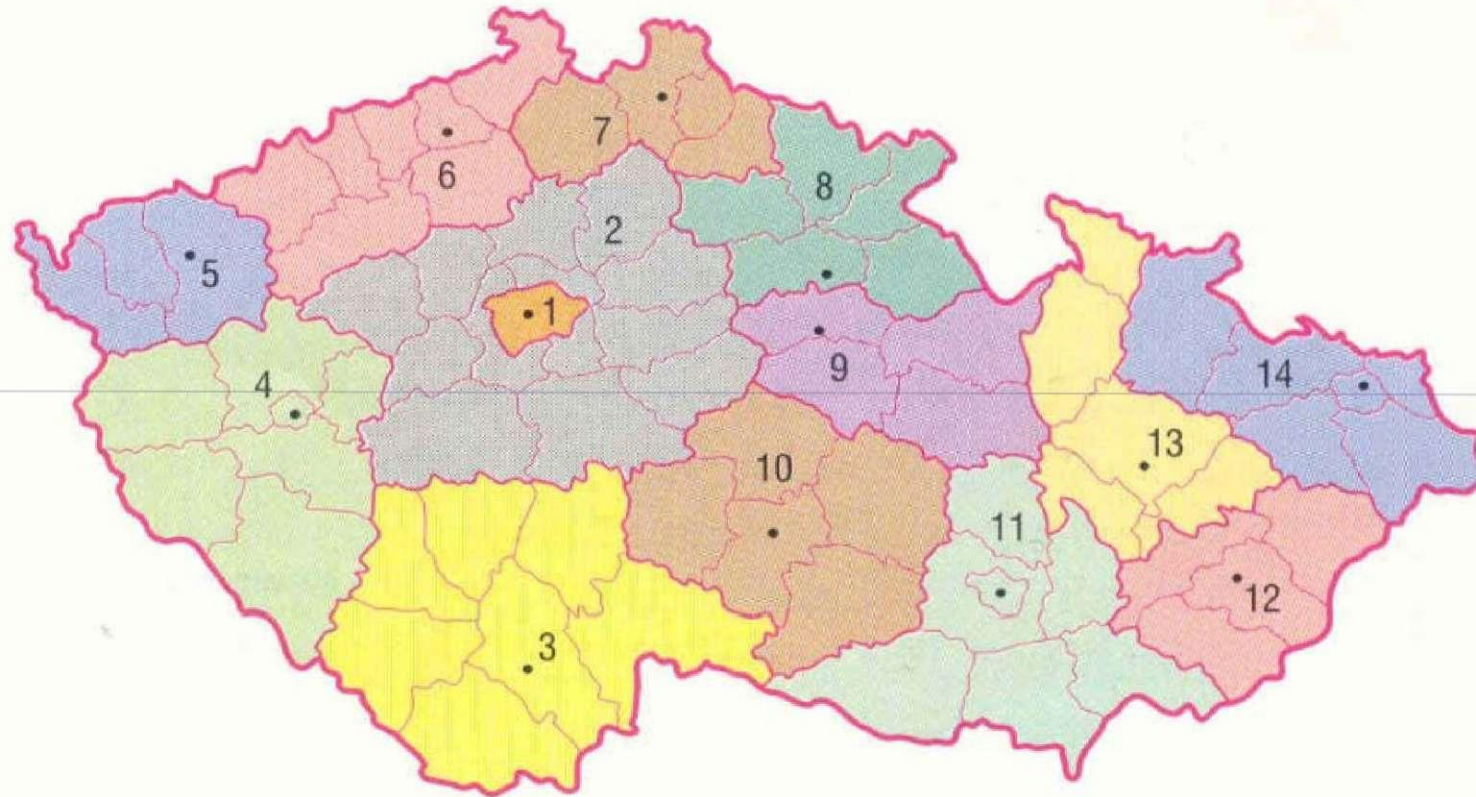
5. SEVEROČESKÝ  
6. VÝCHODOČESKÝ  
7. JIHOMORAVSKÝ  
8. SEVEROMORAVSKÝ

# Po roce 1989

- Zrušeny krajské národní výbory (8), které vykonávaly správu krajů
- Základní územně správní celek – **OBEC**
- Nové kraje vznikly až v roce 2000, vycházejí z krajů z let 1949-1960 (trochu se liší)



Obr. č. 6: ÚZEMNĚSPRÁVNÍ ČLENĚNÍ 2000



14 VÚSC, 76 okresů

1. PRAHA  
2. STŘEDOČESKÝ

3. BUDĚJOVICKÝ  
4. PLZEŇSKÝ  
5. KARLOVARSKÝ  
6. ÚSTECKÝ

7. LIBERECKÝ  
8. KRÁLOVÉHRADECKÝ  
9. PARDUBICKÝ  
10. JIHLAVSKÝ

11. BRNĚNSKÝ  
12. ZLÍNSKÝ  
13. OLOMOUCKÝ  
14. OSTRAVSKÝ

# Reforma 2003

- Od 1. ledna 2003 vznik:
  - *SO ORP (205)*
  - *SO POÚ (389)*
  - *Zánik okresních úřadů*
  
- Změny v územní struktuře krajů k 1.1.2005
  - *25 obcí z kraje Vysočina přesunuto do Jihomoravského kraje*
  - *3 obce z Moravskoslezského kraje do Olomouckého kraje*

# Administrativní členění a EU – členění NUTS (*Nomenclature des Unites Territoriales*

Statistiques) obce

- NUTS 5 – obce
- NUTS 4 – okresy (76 + Praha)
- NUTS 3 – kraje (13 krajů + Praha)
- NUTS 2 – Regiony soudržnosti (8)
- NUTS 1 – území celé ČR
  
- Od 1. 1. 2008:
  - *NUTS končí na úrovni NUTS 3*
  - *Ruší se NUTS 4, 5 – nahrazeno LAU 1, LAU 2*
  - *LAU 1 = dřívější NUTS 4*
  - *LAU 2 = dřívější NUTS 5*
- LAU – z anglického **Local administrative unit**

# ZADÁNÍ 1. CVIČENÍ:

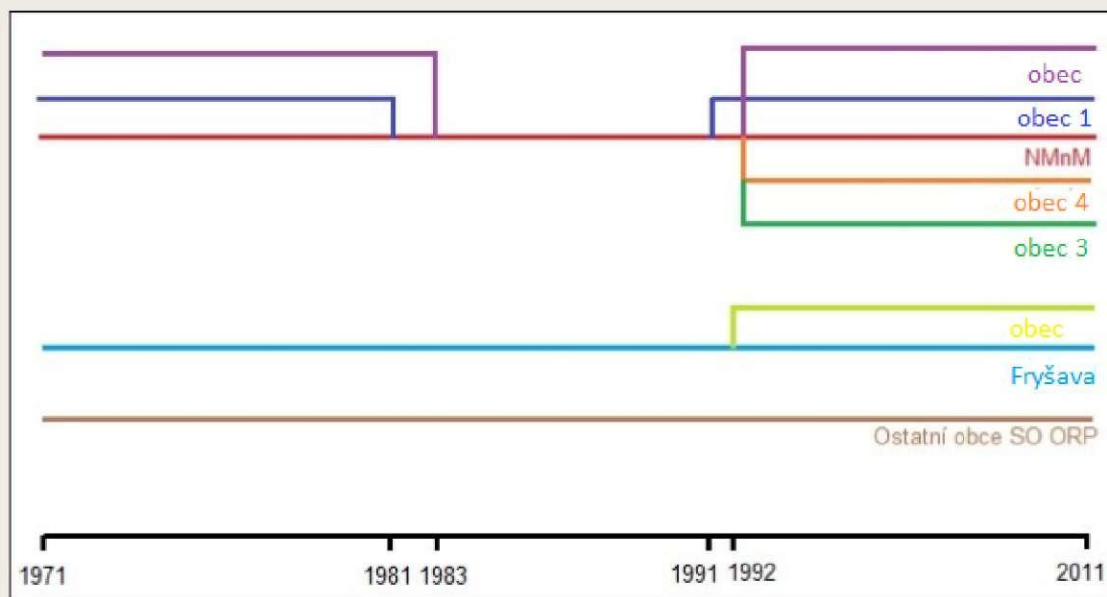
## ADMINISTRATIVNÍ USPOŘÁDÁNÍ

### 1. Obce, části obcí, integrace/dezintegrace

- Pro vybraný SO ORP vytvořte tabulku integrace/dezintegrace obcí
- Bude v ní: Název, Počet částí, Existence 1971?, Vznik, Zánik, Období neexistence, Obec odloučení/začlenění
- Vytvořte jednoduché grafické schéma
- Na jeden odstavec (max. půl A4) shrňte vývoj sídelního systému vašeho SO ORP
- Kde hledat?
- <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>
- <http://www.uir.cz/obce>

# ZADÁNÍ 1. CVIČENÍ

Obec	Počet částí	existence 1971	vznik	zánik	období neexistence	Obec odloučení/začlenění
Bobrová	2	ano				
Bobrůvka	1	ano				
Borovnice	1	ano				
Daňkovice	1	ano				
Vlachovice	1	ne	1992			Nové M. n. M.
Zubří	1	ano			1981-1991	Nové M. n. M.





# ZADÁNÍ 1. CVIČENÍ

## **2. Města a městysy**

- Tabulka měst a městysů vašeho SO ORP, bude v ní:
  - Počet obyvatel a rozloha
  - U městysů rok získání statusu
- Komentář na odstavec (max. půl A4)
  - Definice pojmu městys (na základě čeho jsou vymezené)
  - Shrnout situaci ve vašem SO ORP

# ZADÁNÍ 1. CVIČENÍ

## **3. Příslušnost k okresům soudním, politickým; územní reformy 1960**

- Stručně shrňte, jestli a jakým způsobem se měnila příslušnost území vašeho SO ORP z hlediska spadání do okresů (soudní, politické) a „velkých“ krajů (správní reforma 1960)
- Cca půl A4

# ZADÁNÍ 1. CVIČENÍ

## 4. Současné zařazení

- Vytvořte tabulku současného správního zařazení
- POÚ – SO ORP – Okres – Kraj – NUTS 2 - ČR

POÚ	SO ORP	Okres	Kraj	NUTS 2	ČR
Hradec Králové	HK	HK	Královéhradecký	Severovýchod	ČR
Chlumeck nad Cidlinou	Nový Bydžov	Rychnov n. Kn	Pardubický		
Nechanice		Náchod	Liberecký		
Smiřice		Trutnov			
Třebechovice pod Orebem		Jičín			

## 2. ODEVZDÁNÍ

- Do 13.3.2019 (23:59)
- Příslušná složka v Isu
- Prezentace 14.3.2019:
  - *Kdo?*
- Formální úprava
  - *Záhlaví: Jméno, ročník, datum*
  - *Nezapomenout zdroje*

Petr HLISNIKOVSÝ  
2. ročník SGRR  
17. 10. 2017

### 2. cvičení – Scénář vývoje

*Vybrané kapitoly městského a regionálního plánování*

Pro své cvičení jsem se rozhodl sepsat dystopický a realistický scénář pro „Vývoj Brna po přijetí 60 000 migrantů z válkou zmítaného Rakouska“

Dystopický scénář

# Rozpis prezentací na vybraný článek

7.3.2019: Coufal Jakub, Gorný David, Henzl Vojtěch, Karmazínová Lucie, Sedlářová Denisa

28.3.2019: Bužík Jan, Blanarsch Dominik, Cech Jan, Grunová Jana, Kaminský Jakub

11.4.2019: Beneš Jan, Hübner Kryštof, Kölblová Monika, Pavlačková Nikola, Vašek Jiří

25.4.2019: Christian Tomáš, Sebastian Schrek, Staněk Ondřej, Šefraná Natálie, Vránová Tereza





Dotazy ?



Děkuji za pozornost